

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΟΣΧΑΚΗΣ

ΑΕΝ θ' ανατρέξωμεν εἰς περγαμινὰς ὑψηλῆς καταγωγῆς καὶ ἐξεζητημένης, ὡς συμβαίνει πολλάκις, ἀριστοκρατίας, χαράσσοντες τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἀτυχοῦς **Νικολάου Μοσχάκη**. Ἐκεῖνο ὅπερ ἐν τῇ εὐγενεῖ ταύτῃ ὑπάρξει ἠδύνατό τις δαψιλῶς ν' ἀνεύρη ἤτο ἄροητός τις γλυκύτης καὶ εὐπροσηγορία χαρακτῆρος, συννηωμένη μετ' ἀνεκτιμήτου ἀληθοῦς εὐγενείας ἤθους. Δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ Μοσχάκης, χωρὶς νὰ ἦναι ἀριστοκράτης, καὶ μάλιστα τοιοῦτος οἷον οἱ Ἕλληνες συνειθίσασιν ν' ἀντιλαμβάνομεθα, διὰ τοῦ ἤθους τούτου τοῦ τόσον διακεκριμένου προσέδωκεν ἐν τῷ προσώπῳ του ὑπογραμμὸν καὶ τύπον ἀληθοῦς καὶ ἀψιμυθιώτου εὐγενείας. Ἐὰν δὲ ἦναι ἀληθὲς ὅτι ἡ μορφή ἦναι ὁ γνώμων, δι' οὗ ἀσφαλῶς ἀναμετρεῖται τὸ βάθος τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς εὐγενείας ἐνὸς ἀνθρώπου, μόνη ἡ μορφή τοῦ πολυδακρύτου Μοσχάκη, ἠδύνατο, αὐτῇ μόνῃ, νὰ ἦναι ἡ φαινοτέρα τῆς ἀγαθότητος του ταύτης καὶ εὐγενείας διαλαλήτρια.

Συμπάθεια ἀντικοτοπριζομένη ἐν πάσαις αὐτῆς ταῖς ἐκδηλώσεσιν ἐπὶ ψυχῆς μεστῆς γενναίων αἰσθημάτων· χαρακτῆρ οὐδέποτε ὑπερπνδήσας τὰ ὄρια τοῦ πρέποντος, ἀκριβῆς ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ καθήκοντος, οὐδέποτε σκυθρός, μετὰ φυσικῆς μᾶλλον φαιδρότητός τινος καὶ εὐαρεσκείας ὑπείκων εἰς πάσας τὰς ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του ἐπιβαλλομένης ὑποχρεώσεις. Γεννηθεὶς ἐν Σύρῳ ἐκ γονέων ἐλκόντων τὸ γένος ἐκ Κρήτης, εὐπόρων καὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα αὐτόθι φερόντων, ἐσπούδασεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ τὰ Νομικά, καὶ ἐν τῷ τῆς Λευψίας ὅπου καὶ ἀνγορεύθη διδάκτωρ, διακριθεὶς ἐπὶ πλουσίᾳ ἐγκυκλοπαιδικῇ μορφώσει καὶ γλωσσομαθείᾳ. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Ῥουμανίαν ἔνεκα οἰκογενειακῶν λόγων καὶ συμφερόντων, ἀνελθὼν νεώτατος ἔτι μίαν τῶν ὑψηλοτέρων βαθμίδων τῆς Δικαιοσύνης, διαπρέψας ὡς Εἰσαγγελεὺς ἐν Γαλαζίῳ, ἀξίωμα ὅπερ κατέστησεν αὐτὸν ἐκεῖ γνωστότατον διὰ τε τὸ ἀδέκαστον αὐτοῦ καὶ τὴν εὐφράδειαν. Ἐν Ῥουμανίᾳ διαμένων θὰ ἐφθανε βεβαίως διὰ τῆς ὀξυνοίας του ταύτης καὶ φιλεργείας μέχρι τῶν ἀνωτέρων δικαστικῶν ἀξιομάτων· ἀλλ' αἱ Ἀθῆναι ὅπου ἔσχε πάντας σχεδὸν τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ φίλους οὗς τόσον ἡγάπα καὶ ἐσέβετο, τὸν εἴλκυον, καὶ μετὰ ὀλιγοχρόνιον ἐκεῖσε διαμονὴν ἐπανῆλθεν ἐνταῦθα μεταξὺ οἰκείων καὶ συναδέλφων, τὰ μάλιστα ἐπιθυμωσάντων αὐτόν. Ἐπὶ τριετίαν ὀλόκληρον ἐδημοσιογράφει λίαν εὐδοκίμως ἐν τῷ «Αἰῶνι», μετεροχόμενος ἅμα καὶ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα· πρὸς τούτοις δ' ἀνταπεκρίνεται καὶ πρὸς διαφόρους γερμανικὰς ἐφημερίδας. Καταρτισθεὶς δὲ ὅμως πρὸ ἐπταετίας τῆς Αὐλῆς τοῦ Διαδόχου, προσελήφθη ὡς ἰδιαιτερός αὐτοῦ γραμματεὺς. Ἐν τῷ νέῳ τούτῳ ἀξιώματι, ἐν ᾧ μέχρις ἐσχάτων διετέλει, ἐπέδειξεν ὅλην τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀρετῶν του, ἃς ἐδωρήσατο αὐτῷ ἡ φύσις, καὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπερεῖχεν ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ τιμιότης, ἀξιοπρεπέστατα ὑπ' αὐτοῦ ἀντιπροσωπευόμενα. Εὐθύς, χρηστός, ἀκέραιος, μὲ κρίσιν ὅλως ἐξειδιασμένην, μὲ πνεῦμα ἀγχίνου καὶ ἀνεπίδεικτον, ἐνέχον τι τὸ ἀφελὲς ἅμα καὶ φιλοπαίγμον, προσεἴλκυσεν εὐθύς ἀμέσως ἀμέριστον τὴν συμπάθειαν παντὸς σχόντος τὴν εὐτυχίαν καὶ ἐκ τοῦ σύγγενος νὰ τὸν γνωρίσῃ. Ὁ **Μοσχάκης** ἐν τῇ διακριτικῇ ταύτῃ ὑπηρεσίᾳ δὲν κατεχράσθη ποσῶς τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης γοντείας καὶ αἴγλης, ἢν ἡ Αὐλὴ προσδίδει εἰς πάντας τοὺς ὀπωσδήποτε κατέχοντας ἐν αὐτῇ διακεκριμένας καὶ τιμητικὰς θέσεις. Ἐὰν ὡς χαρακτῆρ ὑπῆρξε φαιδρὸς καὶ συμπαθὴς μετὰ χάριτος ἀνεπιτηδεύτου, ὡς ἄτομον ὑπηρεσιακόν, καὶ δὴ τοιοῦτον, οὐδέποτε ἠθέλησε, καταχρῶμενος τῶν ιδιοτήτων του τούτων, νὰ καταστῇ ἀλαζωνικὸς καὶ ἀγέρωχος πρὸς ὅσους αἱ περιστάσεις ἔφερον αὐτῷ ὑποτακτικούς, ἢ ὑπὲρ τὸ δέον παρηγοσιαστικὸς καὶ εὐ-

λαλος ἐν χοροῖς καὶ πληθούσαις συναναστροφαῖς. Ἀπνηχθάνετο πᾶσαν ἐπίδειξιν. Δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων δι' οὓς ὁ θόρυβος καὶ τὸ σκάνδαλον ἦτο προσφιλεῖς ἐνασχόλησις· ἠγάπα πάντας ἀνενοχλήτους, χωρὶς δὲ νὰ ἦναι ἐκ τῶν θορυβωδῶν ἐκείνων ἀτόμων, ἅτινα κούφους πάντη καὶ πιθηκικῶς Γαλλίζοντές τινες ἀπεκάλεσαν παρ' ἡμῖν Λέοντας, ἀτόμων τὰ ὅποια παρεγνωρισμένη καὶ ψευδῆς εὐγένεια τόσῳ τεχνηέντως καὶ ἀγυρτικῶς πολλακίς περιέπει καὶ θαυμάζει, ἐνεθουσία καὶ κατεγοήτευε πάντας διὰ τῶν τὰ μάλιστα μειλιχίων καὶ ὑποχρεωτικωτάτων τρόπων του, παρ' ὧν δέοντως ἐκτιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος. Βάσκανος ὅμως Μοῖρα διέκοψε τὸ νῆμα τοιαύτης ἐξαιρετικῆς φύσεως, ἀνέστειλε διὰ παντὸς πλέον τὴν ἐπίτευξιν παντὸς ὄνειρου, πάσης εὐρυτέρας σκέψεως. Ἡ εἰς δρᾶσιν καὶ μέλλον εὐτυχέστερον καὶ προπεωδέστερον αὐτῇ ὀργῶσα ἐκείνη νεότης —διότι ὁ Μοσχάκης ἦτο νέος ἔτι, μόλις τριακονταπενταέτης— ἐσβέσθη, ἐρημώσασα τὴν δυσδαίμονα οἰκογένειάν του στηρίγματος ἠθικοῦ τόσῳ γενναίου καὶ εὐγενοῦς διὰ τόσον οἰκτροῦ καὶ ἀπαισίου θανάτου. Συμπλωτῆρ τῶν ἀτυχῶν **Μπουρντούρη**, ἔσχε καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἄμα φρικῶδες τέλος, τερματίσας τὸν βίον ἐν χρόνῳ καθ' ὃν καὶ νεότης καὶ σχέσεις καὶ μέλλον καὶ συμπάθειαι τόσαι προσεμεδίωον ὑπερβαλλόντως αὐτῷ. Ὁ θάνατός του θέλει μείνῃ ἐς αἰεὶ ἄληστος, καὶ διότι διὰ τούτου ἐστερήθη ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία ἐνὸς τῶν μᾶλλον ἐπιλέκτων αὐτῆς μελῶν, ἀλλ' ἔτι πλέον, διότι ἐστερήθη αὐτοῦ τόσον ἀπροσδοκῆτως, ὑπὸ τὰς μᾶλλον πενθίμους καὶ τραγικὰς περιστάσεις. Τοιοῦτο μόνιμον τέρμα ἀείποτε μετὰ συγκινήσεως θέλει ἐνθυμεῖσθαι πᾶσα εὐαίσθητος καὶ εὐγενῆς καρδιά, τέρμα προσθέσαν τῇ μνήμῃ του ποιὰν τινα μαρτυρικὴν αἴγλην.

Δ.

.....

Ὅχι μὴ πῆς πῶς μ' ἀγαπᾷς κ' ὕστερα μὲ ξεχάσης
 Ποτὲ στὴ γῆ δὲν ἔζησε καρδιά μ' ἐλεημοσύνη,
 Ὅχι μὴ πῆς πῶς μ' ἀγαπᾷς κ' ὕστερα μὲ γελάσης
 Γιατὶ διπλὸς ὁ πόνος μου ἀγάπη μου θὰ γίνῃ
 Κι' ἂν κλαίω καὶ πονῶ γιὰ σὲ δὲν θέλω νὰ σὲ νοιάζῃ
 Ἐχω καρδιά ποῦ ἀγαπᾷ καὶ θέλει νὰ στενάξῃ,
 Κι' ἂν ἔχῃς στάλα πονεσιᾶς στὰ στῆθειά Σου—Ὡμίμενα—
 Ἄχ! ἄφησέ με νὰ πονῶ, ἀγάπη μου, γιὰ σένα.